

ZÁVEREČNÁ MONITOROVACIA SPRÁVA 2018 – 2023

Aktivita 2: „PODPORA ROZVOJA SLUŽIEB A OPATRENÍ PRE OBETE NÁSILIA, NAJMÄ PRE ŽENY“

PODAKTIVITA 2.1 „PODPORA ČINNOSTI KOORDINAČNO-METODICKÉHO CENTRA PRE PREVENCIU NÁSILIA NA ŽENÁCH (ĎALEJ AKO AJ „KMC“)"

1. MULTIINŠTITUCIONÁLNA SPOLUPRÁCA NA VYTVORENÍ ALEBO INOVÁCII REGIONÁLNYCH AKČNÝCH PLÁNOV S ICH NÁSLEDNOU REALIZÁCIOU A EVALUÁCIOU

Od roku 2019 projekt podporil činnosť partnerstiev multiinštitucionálnej spolupráce (ďalej ako partnerstvá PMIS) a KMC vytvorilo partnerstvá PMIS v 7 vyšších územnosprávnych celkoch (ďalej ako „VÚC“), neskôr bol pripojený aj posledný košický VÚC. Do činnosti partnerstiev PMIS boli zapojené desiatky odborníkov a odborníčok, ktorí/-é v regióne zastupujú rôzne štátne a verejné inštitúcie a aj mimovládne organizácie, úradov VÚC, Úradov práce, sociálnych vecí a rodiny, Mestských úradov, úradov Mestskej polície, poskytovateľov pomoci a podpory ženám zažívajúcim násilie, vysokých škôl a univerzít.

Hlavným cieľom ich činnosti bolo zhodnotenie doterajších aktivít v kraji v oblasti prevencie násilia na ženách a vytvorenie Regionálneho akčného plánu pre prevenciu a elimináciu násilia na ženách pre každý kraj. V siedmych VÚC sa tento cieľ podarilo dosiahnuť a vytvorené plány boli prijaté v šiestich krajoch ako samostatné programové dokumenty alebo boli včlenené do programu rozvoja sociálnych služieb, v štádiu návrhu ostali regionálne akčné plány vytvorené pre košický a prešovský VÚC. Vo všetkých ôsmich VÚC koordinátori a koordinátorky partnerstiev multiinštitucionálnej spolupráce počas doby realizácie projektu zorganizovali viac ako 100 stretnutí zástupcov a zástupkyň rôznych inštitúcií, facilitovali organizáciu vzdelávacích a aj osvetových podujatí a každý rok zohrali významnú úlohu v rámci kampane „Zastavme násilie na ženách“, ktorá každoročne prebiehala od 25.novembra do 10.decembra.

2. VZDELÁVANIE

S cieľom zvýšiť prevenciu násilia na ženách a domáceho násilia a ochranu a podporu obetí realizovalo KMC počas doby realizácie projektu vzdelávacie aktivity rôzneho špecifického tematického zamerania a v rôznych podobách, od krátkodobých jednodňových školení až po modulové vzdelávanie v rozsahu jedného týždňa. Zameranie vzdelávaného obsahu a naplnenie požiadaviek na odbornosť a skúsenosti lektorstva sa riadili dopytom od cieľových skupín. Prevažná väčšina vzdelávacích podujatí bola pokračovaním úspešnej spolupráce s inštitúciami ako napríklad Prezídium PZ SR a niektoré Krajské riaditeľstvá SR, Ministerstvo spravodlivosti SR a MVO poskytujúce špecifické služby pre ženy zažívajúce násilie a ich deti, iné sa uskutočnili ako výsledok multiinštitucionálnej spolupráce v regiónoch Slovenska, ktorú organizovali ôsmi regionálni koordinátori a koordinátorky partnerstiev multiinštitucionálnej spolupráce.

Školenia

V úvodnej fáze projektu sa odborný tím aktivity 2.1 zameriaval na vypracovanie kurzov k rôznym aspektom násilia na ženách a domáceho násilia, vrátane situácie detí, ktoré sú svedkom násilia a práce s páchatelmi domáceho násilia. Témy kurzov boli adresované zamestnancom a zamestnankyniam verejnej a štátnej správy, vysokým školám, MVO poskytujúcim špecifické služby pre ženy zažívajúce násilie a ich deti, ako aj ďalším aktérom verejných a sociálnych politík v SR. Do organizácie školení od roku 2020 významne zasiahla pandémia ochorenia COVID-19 a protipandemické opatrenia. Časť vzdelávania bola následne organizovaná v online prostredí a súčasne sa podnietil záujem o problematiku sexuálneho násilia a zneužívania. Cieľovou skupinou vzdelávacích podujatí zameraných na identifikáciu násilia, odhad rizika hroziaceho nebezpečenstva a pochopenie situácie a potrieb obetí, či už prebiehali prezenčnou alebo online formou, boli najmä policajti a policajtky, probační úradníci a úradníčky, pedagogickí a odborní zamestnanci/zamestnankyne škôl a terénni sociálni pracovníci a pracovníčky. Školenia pre pracovníkov a pracovníčky v oblasti poskytovania špecifických služieb pre ženy zažívajúce násilie poskytovali informácie a posilňovali ich zručnosti poskytovať relevantné informácie v oblasti trestného a civilného práva. V období 2018-2022 KMC zrealizovalo 120 vzdelávacích podujatí. Celkovo bolo **vyškolených 3081 osôb, z toho 1361 žien a 1720 mužov.**

Online vzdelávanie - polícia, sociálni pracovníci a pracovníčky, zdravotnícky zamestnanci a zamestnankyne, prokuratúra a súdy

Online vzdelávanie vo forme e-learningových modulových kurzov je určené pre odbornú verejnosť, najmä tzv. pomáhajúce profesie, ktoré prichádzajú do styku s obeťami násilia na ženách a domáceho násilia. Päť modulov, prvý úvodný a ďalšie štyri moduly, ktoré sú určené pre zainteresované pomáhajúce profesie, sú dostupné na: <https://metodiky.online/courses/>

Modul č.1 : Úvodný modul

Úvodný modul je spoločný, určený pre všetkých sociálnych pracovníkov a pracovníčky, políciu, zdravotníckych zamestnancov a zamestnankyne, prokuratúru a súdy. Jeho cieľom je oboznámiť odbornú verejnosť so základnými pojmami, ktoré sa týkajú násilia, umožňuje osvojiť si špecifické spôsobilosti potrebné pre profesionálne zaobchádzanie s obeťami domáceho násilia. Podporuje zmenu postoju k násiliu páchanému na ženách, zlepšuje reakciu a fungovanie existujúcich služieb. Zabezpečuje efektívnu implementáciu politiky. Po absolvovaní kurzu budú odborníci a odborníčky poznať a pochopiť zákonitosti a špecifiká násilia páchaného na ženách, identifikovať súvisiace mýty a samotné násilie, vedieť o možnostiach a systéme pomoci obetiam. Poznať základné právne východiská a hlavne spolupracovať s ďalšími relevantnými zainteresovanými profesiami.

Dostupné na: <https://metodiky.online/courses/1-online-vzdelavanie-zaklad/>

Modul č. 2 je určený pre zdravotnícke profesie

Modul je určený pre zdravotnícky personál, ktorý prichádza do styku s obeťami násilia na ženách a domáceho násilia. Obsahuje základné informácie a postupy pre poskytovanie pomoci obetiam domáceho násilia. Online vzdelávanie vychádza z platných metodických usmernení vydaných Ministerstvom zdravotníctva SR, štandardov Svetovej zdravotníckej organizácie pre

prácu s obeťami násilia na ženách a Dohovoru Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácomu násiliu a boja proti nemu, ako aj iných domácich a zahraničných materiálov a noriem uvedených v závere. Odporúčania Svetovej zdravotníckej organizácie sú uvádzané priamo pri dotknutých okruhoch.

Dostupné na: <https://metodiky.online/courses/2-modul-zdravotnictvo/>

Modul č. 3 je určený pre políciu

Obsahuje Postup OČTK pri domácom násilí so zameraním na obeť a Postup OČTK pri sexuálnom násilí so zameraním na obeť. Vzdelávanie nemá ambíciu nahrádzať vyšetrovací štandardizovaný postup OČTK, ale doplniť ho o citlivý prístup k obeť a prevenciu sekundárnej viktimizácie.

Dostupné na: <https://metodiky.online/courses/3-modul-policia/>

Modul č. 4 je určený pre prokuratúru a súdy

V prevencii násilia a ochrane obetí zohrávajú prokuratúra a súdy spolu s políciou ústrednú úlohu. Osvojenie si prístupu orientovaného na obeť, s rešpektom k obeť a neodmietavým postojom voči nim, profesionáli a profesionálky z týchto profesií nielen zvýšia účinnosť svojej práce, ale obeť ponúknu aj nevyhnutnú podporu pre oslobodenie sa z násilia. Tento modul online vzdelávania má ambíciu na podklade viktimologických poznatkov umožniť orientáciu na potreby obeť. Môže byť vhodným zdrojom informácií pre profesionálov a profesionálky z oblasti prokuratúry a súdov, či inštitúcií, ktorí/é prichádzajú do kontaktu s obeťami domáceho násilia a sexualizovaného násilia. Nielen orgány činné v trestnom konaní sú totiž nositeľmi povinnosti predchádzať druhotnej a opakovanej viktimizácii, ale aj iné profesie sa môžu ocitnúť v kontakte s obeťami.

Dostupné na: <https://metodiky.online/courses/4-modul-prokuratura-a-sudy/>

Modul č. 5 je určený pre sociálne a psychologické profesie

Cieľom tohto modulu online vzdelávania, je poskytnúť pomáhajúcim profesiám v sociálnej a psychologickej oblasti praktickú orientáciu v poradenstve ženám zažívajúcim násilie v partnerských vzťahoch a dospelým, ktorí zažívajú domáce násilie. Tento zdroj môže slúžiť aj osobám, ktoré zažívajú násilie, a tým na ktorých sa ohrozená osoba obrátila so žiadosťou o radu a pomoc.

Dostupné na: <https://metodiky.online/courses/5-modul-socialne-psychologicke-profesie/>

3. OSVETA

V priebehu realizácie projektu KMC zrealizovalo každoročne osvetovú kampaň 16 dní aktivizmu proti násiliu na ženách, verejné diskusie a workshopy na školách. Spolu s verejnými vystúpeniami na konferenciách a seminároch a vystúpeniami v elektronických alebo printových médiách bolo ich cieľom poskytnúť širšej laickej aj odbornej verejnosti zistenia z výskumných úloh, upozorniť na závažné zistenia a fenomény, zvýšiť odolnosť proti násiliu a mobilizovať aktivitu na ochranu seba a i druhých. Počas piatich rokov sme do roku 2022

zorganizovali 31 osvetových diskusií a workshopov, na ktorých sa zúčastnilo viac ako 500 účastníkov a účastníčok.

Najvýznamnejšie kampane

Ku každoročnej globálnej kampani 16 dní aktivizmu proti násiliu na ženách KMC pravidelne prispelo vlastnou časťou pod sloganom „Zastavme násilie na ženách“. Tento slogan sa na Slovensku stal symbolom aktivít organizovaných na celoštátnej úrovni a aj v regiónoch, kde bola kampaň zabezpečená činnosťou regionálnych koordinátoriek a koordinátorov partnerstiev multiinštitucionálnej spolupráce, ktoré/í vyvíjali aktivity pre rôzne cieľové skupiny. Vďaka kvalitnému zosieťovaniu s organizáciami a inštitúciami pôsobiacimi v oblasti poskytovania služieb pre ženy zažívajúce násilie a štátnymi organizáciami sa celoplošne konali diskusie na školách a pre verejnosť. Fotenia s tabuľou s nápisom “Zastavme násilie na ženách” sa zúčastnila prezidentka SR, ministri a ministerky, do kampane sme zapojili aj veľký počet diplomatických misií a aj zamestnancov a zamestnankýň inštitúcií verejnej a štátnej správy. Kampaň pritiahla každoročne významný záujem médií. V období od 25. novembra do 10. decembra odborníčky KMC zaznamenali najvyšší počet mediálnych výstupov, celkovo počas kampane bola realizovaná viac tretina z viac ako 100 mediálnych výstupov KMC.

4. MONITORING, VÝSKUM A METODICKÁ ČINNOSŤ

Počas realizácie projektu sa odborný tím KMC venoval rozsiahlemu výskumu a spracovaniu dát v oblasti násilia páchaného na ženách, domáceho násilia a sexuálneho násilia a zneužívania. Okrem výskumných správ poskytol odbornej aj širšej verejnosti aj metodiky na prácu s konkrétnymi opatreniami na zvyšovanie prevencie násilia a ochrany obetí, vrátane detských svedkov násilia. Výstupy boli zamerané na tieto konkrétne témy a oblasti:

Výstup č. 1: Online metodiky postupov práce so ženami a ich deťmi zažívajúcimi násilie, vrátane postupov pre prácu s obeťami znásilnenia, pre všetky zainteresované pomáhajúce profesie

Bolo vypracovaných 5 metodík pre zdravotnícke profesie, políciu, prokuratúru a sudy, sociálne a psychologické profesie a metodika pre pedagogické profesie.

Online metodika pre zdravotnícky personál

Metodika pre zdravotnícke profesie. Zameriava sa na definovanie úlohy zdravotníctva pri identifikácii prípadov násilia páchaného na ženách a pomoc pri jeho predchádzaní. Metodika ponúka odporúčania, ako zabezpečiť dostupnosť špecializovanej pomoci, vzdelávania a terciárnej prevencie násilia páchaného na ženách.

Dostupné na: https://metodiky.online/wp-content/uploads/2023/12/Metodika_zdravotnictvo.pdf

Online metodika postupu polície prvého kontaktu v prípadoch domáceho násilia (prístup citlivý k obeť)

Metodika pre políciu. Obsahuje pravidlá komunikácie s obeťou, základné informácie o domácom násilí a praktickú časť zameranú na policajný zásah pri domácom násilí.

Dostupné na: https://metodiky.online/wp-content/uploads/2023/12/Metodika_policia_domace-nasilie.pdf

Metodika k porozumeniu kľúčových pojmov a teórií o problematike domáceho násillia a sexualizovaného násillia na ženách

Metodika pre prokuratúru a súdy umožňuje na základe podklade viktimologických poznatkov orientáciu na potreby obete. Môže byť vhodným zdrojom informácií pre profesionálov a profesionálky z rôznych oblastí a inštitúcií, ktorí/é prichádzajú do kontaktu s obeťami domáceho násillia a sexualizovaného násillia. Nielen orgány činné v trestnom konaní sú totiž nositeľmi povinnosti predchádzať druhotnej a opakovanej viktimizácii, ale aj iné profesie sa môžu ocitnúť v kontakte s obeťami.

Dostupné na: https://metodiky.online/wp-content/uploads/2023/12/Metodika_pravne-profesie.pdf

Partnerské a domáce násillie: Príručka ako sa orientovať prostriedkami právnej ochrany pre pracovníčky a pracovníkov v oblasti sociálneho a psychologického poradenstva

Metodika pre sociálne a psychologické profesie. V príručke prinášame prehľad o právnej teórii, príslušnej právnej úprave a praxi. Najefektívnejšou cestou k podpore je vyhľadanie osobného poradenstva špecializovaných poradní, ktoré komplexne reaguje na potreby obete a prvoradým hľadiskom pri poskytovaní poradenstva a podpory je pre ne bezpečie ich klientok a klientov. Ponúkané informácie ponúkajú všeobecnú odpoveď na riešenie rôznych otázok súvisiacich s násillím z pohľadu právnej úpravy. Konkrétne situácie budú jedinečné a je vždy potrebné k nim takto pristupovať. Zároveň sú často komplexné a v jednom prípade je možné, niekedy aj potrebné, uplatniť viacero právnych úprav a postupovať v rôznych konaniach zároveň. Je preto nevyhnutné uvážlivo posúdiť všetky dostupné riešenia.

Dostupné na: https://metodiky.online/wp-content/uploads/2023/12/Metodika-pre-socialne-a-psychologicke-profesie_Domace-nasilie.pdf

Metodika primárnej prevencie rodovo podmieneného násillia páchaného na ženách a dievčatách pre učiteľské profesie.

Metodika je určená pre pedagogické profesie. Metodika zohľadňuje komplexný prístup k danej téme a pomáha učiteľkám a učiteľom účinne pracovať na prevencii násillia páchaného na ženách a dievčatách. Je založená na oboznámení sa s fenoménom rodovej nerovnosti v spoločnosti a jeho prepojení s problematikou násillia, na rozvoji rodovej citlivosti vo vzdelávacom procese, na podpore rovnosti a rešpektu, na identifikácii príznakov násillia, na intervencii a vytváraní rodovo rovného školského prostredia, partnerstiev a sieťovaní.

Dostupné na: <https://metodiky.online/wp-content/uploads/2023/12/metodika-primarna-prevencia-pre-ucitelov.pdf>

Výstup č. 2: Metodika monitoringu dostupnosti a kvality podporných služieb pre ženy zažívajúce násillie a ich deti

V roku 2019 tím externých expertiek z MVO, ktoré poskytujú ochranu a podporu ženám zažívajúcim násillie, spracoval návrh usmernenia o dostupnosti a kvalite služieb, ktoré navrhuje štandardy kvality špecifických služieb pre ženy zažívajúce násillie. Tie boli identifikované aj ako smerodajné pre následné meranie dostupnosti a kvality týchto služieb. Návrh metodiky bol

rozpracovaný v roku 2019, následne boli metódy monitoringu testované a metodika finalizovaná. Metodika slúži ako podklad pre monitoring dostupnosti a kvality špecializovaných sociálnych služieb pre ženy zažívajúce násilie a ich deti. Táto cieľová skupina si v rámci poskytovania podporných služieb vyžaduje špecifický prístup, ktorý zohľadňuje príčiny a dopad násilia, ktoré ženy a ich deti zažívajú, a ktorý kladie dôraz na ich fyzické a psychické bezpečie. Cieľom metodiky je monitorovanie dostupnosti a kvality ako podkladu pre ďalší kvantitatívny a kvalitatívny rozvoj služieb a na jej základe bol realizovaný aj následný prvý takýto monitoring.

Dostupné na: <https://ivpr.gov.sk/metodika-monitoringu-dostupnosti-a-kvality-podpornych-sluzieb-pre-zeny-zazivajuce-nasilie-a-ich-deti-andrej-kuruc-monika-grochova-zuzana-ocenasova-2021/>

Výstup č. 3: Vytvorenie odporúčaní pre zavedenie tzv. špecializovaných policajných tímov zasahujúcich v prípadoch násilia na ženách vrátane znásilnenia

Táto publikácia sa zaoberá možnosťou vytvorenia špecializácie v policajnej práci na identifikáciu a vyšetrovanie prípadov násilia na ženách a domáceho násilia. Samotná polícia nemôže „vyriešiť“ násilie páchané na ženách a domáce násilie, pretože ide o spoločenské problémy, ktoré si vyžadujú reakciu celej spoločnosti a vytvorenie stratégií a postupov, do ktorých sú zapojené prierezovo všetky zložky verejnej moci. Na strane druhej, práve polícia má jedinečné oprávnenia, ktoré umožňujú odhaľovať násilie na ženách a domáce násilie, chrániť obeť a stíhať páchateľov. Kľúčovú rolu pritom zohráva dôvera v schopnosť polície, ktorá formuje ochotu každého jednotlivca, či už v role človeka zažívajúceho násilie alebo svedka násilia prípad nahlásiť a spolupracovať pri trestnom stíhaní. Dôvera má osobitný význam najmä pri násilí v intímnych vzťahoch a viktimizácii v oblasti sexualit, ktoré majú tendenciu sa opakovať, či už ako opakovaná viktimizácia na strane obetí alebo recidíva na strane páchateľa. Zlepšenie reakcie polície na násilie na ženách a dievčatách a interakcie s poškodenými má preto bezprostredný vplyv na lepšiu identifikáciu prípadov násilia na ženách a domáceho násilia a účinnejšie poskytovanie ochrany pred nimi. V roku 2019 bol spracovaný východiskový dokument, zameraný na analýzu a zhodnotenie možností vytvorenia tzv. špecializovaných policajných tímov s ohľadom na organizáciu Policajného zboru SR, ktorý spracovali odborní zamestnanci Prezídia PZ SR. V nasledujúcom období, na základe organizácie diskusie s dotknutými rezortami a kvantitatívnej analýzy nápadu trestných vecí spojených s násilím na ženách a domácim násilím, vrátane sexuálneho násilia a zneužívania, boli formulované odporúčania pre zavedenie tzv. špecializovaných policajných tímov.

Dostupné na: <https://ivpr.gov.sk/navrh-na-koordinacny-postup-pre-vytvorenie-tzv-specializovanych-policajnych-timov-zasahujucich-v-pripadoch-nasilia-na-zenach-vratane-znasilnenia-andrea-babusakova-barbora-burajova-marek-pis-2023/>

Výstup č. 4: Právny a odborný rámec zriaďovania a fungovania siete intervenčných tímov

Štúdia sa venuje postupom krízovej intervencie formou multinštitucionálnej intervencie v prípadoch domáceho násilia a násilia na ženách. Spolupráca všetkých zúčastnených inštitúcií, aktérov a aktérok v oblasti domáceho násilia a násilia na ženách bola opakovane identifikovaná ako nevyhnutná pre efektívny boj s týmito fenoménmi. Tradičné modely

riešenia prípadov domáceho násilia a násilia na ženách stoja na izolovaných aktéroch, na ktorých sa môžu obeť násilia obrátiť. Tie vedú k obmedzenej informovanosti nielen medzi orgánmi, ktoré majú poskytovať pomoc obetiam, ale aj medzi obeťami samotnými. Nekoordinované postupy vedú k horšiemu riešeniu prípadov násilia a v konečnom dôsledku zaťažujú obeť potrebou opakovaných návštev, aktívneho vyhľadávania pomoci a podobne. Prvotným cieľom tejto štúdie bolo opísať dobrú prax v krajinách, ktoré aplikujú modely multiinštitucionálnej spolupráce, či už na všetkých úrovniach, alebo aspoň v niektorých oblastiach súvisiacich s domácim násilím a násilím na ženách, a následne na podklade analýzy podmienok pre zavedenie intervenčných tímov na Slovensku vytvoriť ich model, ktorý by bolo možné ukotviť v legislatíve a uviesť do praxe. V závere kompletizácie analytickej časti zasiahol do života nielen nás všetkých, ale aj do života tejto publikácie COVID-19. Relatívna nedostupnosť dovtedajších podporných služieb v dôsledku protiepidemických opatrení eskalovala nielen vytvorenie modelu multiinštitucionálnej intervencie, ale aj prijatie legislatívy pre jeho zavedenie v podobe Intervenčných centier pre obeť domáceho násilia do praxe. Spracovaná východisková analýza pre právny a odborný rámec zriaďovania a fungovania siete intervenčných tímov bola v roku 2021 podkladom pre prijatie novelizácie z.č. 274/2017 Z.z. o obetiach a z.č. 171/1993 Z.z. o policajnom zbore.

Súčasťou druhého doplneného vydania tejto publikácie je aj popísanie stavu a výsledkov od 1. 1. 2022, odkedy začali na Slovensku v každom kraji pôsobiť intervenčné centrá.

Dokument používa základnú terminológiu a východiská, ktoré už boli podrobne rozpracované v iných publikáciách, najmä pojmy multiinštitucionálna spolupráca, resp. multiinštitucionálna intervencia, ktorej formou sú aj intervenčné tímy a centrá.

Dostupné na: <https://ivpr.gov.sk/pravny-a-odborny-ramec-zriadovania-a-fungovania-siete-intervencnych-timov-2-doplnene-vyd-marian-filcik-2023/>

Výstup č. 5: Analýza súčasného štatistického spracovania identifikovaných prípadov rodovo podmieneného násilia najmä v rámci sociálneho poradenstva a sociálnych služieb

Analýza súčasného štatistického spracovania identifikovaných prípadov rodovo podmieneného násilia najmä v rámci sociálneho poradenstva a sociálnych služieb bola v roku 2022 spracovaná spoločne s monitoringom dostupnosti a kvality služieb pre ženy zažívajúce násilie a ich deti. Výstup, publikovaný v roku 2023, ponúka pohľad na úroveň súčasného zberu a spracovania údajov o situácii žien zažívajúcich násilie, ktoré vyhľadajú sociálne poradenstvo alebo núdzové ubytovanie v sociálnych službách na Slovensku.

Výstup č. 6: Monitoring dostupnosti a kvality podporných služieb pre ženy zažívajúce násilie a ich deti

K podpore žien zažívajúcich násilie a ich detí sa v súčasnosti na Slovensku hlási viacero rôznych organizácií. Okrem Národnej linky pre ženy zažívajúce násilie, sú to spravidla poradenské centrá alebo zariadenia núdzového bývania, ktoré deklarujú tento cieľ. Nakoľko sú však služby ponúkané týmito organizáciami špecializované pre cieľovú skupinu žien zažívajúcich násilie či ohrozených násilím, nebolo v mnohých prípadoch známe, a preto nebolo ani možné jednoznačne určiť, aká je skutočná dostupnosť a kvalita týchto služieb v rámci

Slovenskej republiky (ďalej len „SR“). Z rovnakého dôvodu bolo ťažké vyhodnotiť, nakoľko sa SR približuje k napĺňaniu odporúčaných európskych štandardov týkajúcich sa poskytovania tohto typu služieb. Na túto absenciu hlbšieho poznania praxe reagoval aj Monitoring dostupnosti a kvality podporných služieb pre ženy zažívajúce násilie a ich deti (ďalej ako „monitoring“), ktorý v rokoch 2021 a 2022 realizovalo KMC. Predkladaná správa je záverečným zhrnutím realizácie tohto monitoringu a jeho výsledkov. Zistenia monitoringu môžu poslúžiť komukoľvek so záujmom dozvedieť sa viac o situácii súvisiacej s poskytovaním špecializovaných služieb pre ženy zažívajúce násilie a ich deti v SR. Výsledky vedia použiť na zorientovanie sa v tomto kontexte ženy samotné, verejnosť, odborníčky a odborníci z rôznych oblastí, domáce i medzinárodné organizácie spolupracujúce, prípadne hľadajúce spoluprácu, s organizáciami poskytujúcimi podporné služby ženám a ďalšie subjekty.

Pre samotné organizácie poskytujúce podporné služby ženám zažívajúcim násilie a ich deťom môžu byť výsledky monitoringu ukazovateľom v zmysle možností či potreby ďalšieho rozvoja v súlade s odporúčanými štandardmi. Zároveň by sa zistenia súvisiace s kvalitou a dostupnosťou podporných služieb v SR mohli stať podnetom pre relevantné subjekty verejnej a štátnej správy o kvantitatívnych a kvalitatívnych limitoch poskytovaných služieb na národnej aj regionálnej úrovni. Subjekty verejnej a štátnej správy tiež jedine môžu byť nositeľmi potrebných zmien kontextu, v ktorom sú služby ponúkané, a podporiť tak ich vznik a udržateľnosť. Z výsledkov monitoringu by v takom prípade mohli mať prospech tie, na ktoré by mala byť vždy upriamená hlavná pozornosť pri uvažovaní o poskytovaní podporných služieb, a to samotné ženy zažívajúce násilie a ich deti.

Dostupné na: <https://ivpr.gov.sk/monitoring-dostupnosti-a-kvality-podpornych-sluzieb-pre-zeny-zazivajuce-nasilie-a-ich-deti-zuzana-andre-zuzana-ocenasova-2023/>

Výstup č. 7: Návrh na vytvorenie systému súhrnného spracovania štatistických údajov a zabezpečenie ich pravidelného publikovania v činnosti PZ SR, MS SR a zdravotníctva

Analýza sa venuje postupom zberu a spracovávania administratívnych dát v polícii, v súdnictve, na prokuratúre a v zdravotníctve za rok 2018. Cieľom správy bolo aj vytvorenie ukazovateľov o počte prípadov rodovo podmieneného násillia a spôsobe, akým boli ukončené. Ako vzor ukazovateľov slúžili Indikátory partnerského a sexualizovaného násillia, stanovené Európskym inštitútom pre rodovú rovnosť, s cieľom, aby slovenské ukazovatele zodpovedali indikátorom v rámci EÚ. Na podklade analýzy bola navrhnutá metodika zberu a spracovania štatistických údajov v činnosti PZ SR a MS SR, ktorá bola publikovaná spoločne so zberom administratívnych dát o partnerskom násillí za rok 2018.

Doposiaľ boli vydané 4 analýzy administratívnych dát z činnosti polície a súdov v Slovenskej republike o prípadoch násillia na ženách a domáceho násillia (za roky 2018, 2019, 2020, 2021), ktoré poskytujú pohľad o obetiach, páchateloch a páchatelkách, formách násillia a poskytujú aj pohľad na pomer podmienených a nepodmienených trestov uložených páchatelom a páchatelkám trstených činov, ktoré spáchali na blízkych osobách (všetky publikácie sú dostupné na <https://www.zastavmenasilie.gov.sk/>).

Dostupné na: <https://ivpr.gov.sk/nova-publikacia-zber-administrativnych-dat-o-partnerskom-a-domacom-nasili/>

Výstup č. 8: Násilie páchané na ženách v intímnych vzťahoch tínedžerov

Dospievanie je obdobím, kedy mnoho mladých ľudí začína svoje prvé romantické vzťahy. Randenie môže byť novou a vzrušujúcou fázou v živote tínedžerov. Poskytuje príležitosti na rozvíjanie dôležitých zručností a nadobúdanie životných skúseností súvisiacich s intimitou, komunikáciou, formovaním identity a autonómiou, ktoré môžu tínedžerom pomôcť pripraviť sa na zdravé vzťahy v dospelosti; zároveň sa však môže stať priestorom, v ktorom dochádza k páchaniu a zažívaniu rôznych foriem násilia. Násilie v intímnych vzťahoch tínedžerov je späté s potenciálom širokej škály krátkodobých i dlhodobých negatívnych následkov, a predstavuje významný rizikový faktor pre páchanie alebo zažívanie intímneho partnerského násilia v dospelosti. Publikácia prezentuje vôbec prvé výskumné dáta týkajúce sa partnerského násilia v tínedžerských vzťahoch na Slovensku. Výskum realizovalo Koordinačno-metodické centrum pre prevenciu násilia na ženách IVPR a zber dát prebehol v roku 2022.

Zber dát bol realizovaný na výskumnej vzorke 1181 mladých ľudí vo veku 15 – 17 rokov, študujúcich na rôznych typoch stredných škôl zo všetkých ôsmich krajov SR. Výskum sa zameriaval na zažívanie rôznych prejavov násilia v partnerských vzťahoch tínedžerov, ako aj na jeho páchanie. Išlo najmä o prejavy fyzického, psychického, sexualizovaného a online násilia. Okrem údajov o prevalencii a jej analýzy z pohľadu rodových rozdielov sa publikácia venuje aj možným rizikovým faktorom, ktoré vplyvajú na zažívanie alebo páchanie partnerského násilia.

Dostupné na: <https://ivpr.gov.sk/nasilie-pachane-na-zenach-v-intimnych-vztahoch-tinedzerov-zuzana-ocenasova-slavka-karkoskova-milan-fico-2023/>

Výstup č. 9: Analýza súdnych rozhodnutí v prípadoch násilia páchaného na ženách

V prípade stíhania násilia páchaného na ženách sa na Slovensku venuje pozornosť najmä analýze legislatívy a toho, nakoľko umožňuje orgánom činným v trestnom konaní a súdom takéto konanie postihovať a za akých podmienok. Menšia pozornosť je venovaná tomu, ako sa platná legislatíva uplatňuje v praxi a táto štúdia má ambíciu prispieť k zmenšeniu tejto medzery. Venuje sa trestnému konaniu o vybraných trestných činoch súvisiacich s násilím na ženách v rozhodovacej činnosti súdov so zameraním sa na rozhodnutie o vine a treste a na aspekt znaleckého dokazovania, ktorému sú poškodené podrobované. Analýza súdnych rozhodnutí o vybraných trestných činoch násilia na ženách je vypracovaná na základe verejne dostupných súdnych rozhodnutí o trestných činoch znásilnenia, sexuálneho násilia a týrania blízkej osoby a zverenej osoby, ak v období od 1.1.2017 do 30.6.2018 poškodenou bola žena a páchatelom muž.

Analýza sa pozerá na rozhodovaciu prax súdov na Slovensku pri vybraných skutkoch násilia páchaného na ženách s ohľadom na naplnenie cieľov trestného konania. Pri každom trestnom čine sa venuje dĺžke trestného konania, výroku o vine a treste a jeho odôvodneniu. Sleduje i to, akým konaním bol naplnený trestný čin podľa jednej zo skutkových podstát skúmaných trestných činov, dĺžku uloženého trestu a prípadnému podmiennečnému odkladu jeho výkonu alebo podmiennečnému odkladu jeho výkonu s probačným dohľadom a okolnostiam individualizácie trestu. Špeciálna pozornosť je venovaná postaveniu znaleckého posudzovania z odboru psychológie a jeho vplyvu na výsledné rozhodnutie súdu

pri oboch druhoch násilia, keďže znaleckým psychologickým posudkom zvykne byť v takýchto súdnych konaniach pripisovaná väčšia váha v porovnaní s ostatnými dôkazmi.

Dostupné na: <https://ivpr.gov.sk/analiza-sudnych-rozhodnuti-v-pripadoch-nasilia-pachaneho-na-zenach-barbora-burajova-zuzana-ocenasova-2020/>

Výstup č. 10: Informačná kampaň o povinných programoch pre páchatel'ov

Čo je násilie a ako vnímať tých, ktorí sa dopúšťajú násilia v blízkych vzťahoch? Aké postupy využíva terapia, zameraná na násilie? Aký má domáce násilie dopad na deti a na zdravie ľudí všeobecne? Na tieto otázky dávajú odpovede odborné texty zahrnuté v publikácii „Násilí je možné zastaviť“, ktorú KMC vydalo v roku 2019 a na ktorej základe bolo v Českej republike iniciované zavedenie programov pre páchatel'ov násilia na ženách a domáceho násilia.

Publikácia zahŕňa články a kapitoly z kníh popredných odborníkov a ich kolegov z nórskej organizácie Alternatíva násilia (Alternative to Violence). Predstavuje základné témy a tiež najnovšie poznatky z výskumu v oblasti násilia v blízkych vzťahoch a kapitolu o tom, ako násilie môže ovplyvňovať pomáhajúce profesie. Odborný text je doplnený kazuistikami a je určený všetkým, ktorí pracujú s rodinami, v ktorých sa vyskytuje násilie. Pre terapeutov je inšpiráciou, ako pracovať s osobami, dopúšťajúcimi sa násilia. Kniha je prínosná pre psychológov, lekárov, pedagógov, právnikov, sociálnych pracovníkov a študentov týchto odborov. Publikáciu vydala Nadace Open Society Fund Praha, vďaka podpore z Nórskeho fondu. Toto vydanie je reprintom uvedenej publikácie. Publikáciu sme disseminovali knižniciam na Slovensku, vysokým školám a univerzitám, po prejavení záujmu tiež na dotknuté ministerstvá a spolupracujúcim MVO.

V rámci informačnej kampane sme zorganizovali odborný seminár o povinných programoch pre páchatel'ov. Zúčastnilo sa ho 60 účastníkov a účastníčok, najmä probačných a mediačných úradníkov. V rámci informačnej kampane sme následne počas septembra publikovali blog: Rozhovor z odborníčkou z Nórska z organizácie Alternative to Violence, ktorá sa na programy pre páchatel'ov špecializuje. Rozhovor bol prevzatý aj ako celoštátny redakčný obsah v Denníku N.

Dostupné na: <https://ivpr.gov.sk/nasili-je-mozne-zastavit-terapie-pro-osoby-ktere-se-dopousteji-nasili-v-blizkych-vztazich-ed-barbara-jakobsen-marius-rakil-2019/>

PODAKTIVITA 2.2 „ČINNOSŤ NÁRODNEJ LINKY PRE ŽENY ZAŽÍVAJÚCE NÁSILIE“

Národná linka pre ženy zažívajúce násilie je dôverným a bezpečným priestorom pre ženy, ktoré sú ohrozené alebo zažívajú násilie. Funguje nonstop a je bezplatná, pretože všetky ženy majú právo na život bez strachu, ohrozovania a násilia.

Služby poskytované na Národnej linke vychádzajú z potrieb žien, ktoré majú skúsenosť s násilím vo svojich vzťahoch a životoch. Z tohto dôvodu je obsah rozhovoru a miera identifikácie násilia výhradne v rukách volajúcej ženy – klientky. V situácii ohrozenia zdravia, bezpečia a života ženy a jej detí poskytujú poradkyne na linke krízovú pomoc a potrebnú podporu 7 dní v týždni, 24 hodín denne, 365 dní v roku.

Národná linka je v niektorých prípadoch miestom prvého kontaktu, kde ženy získajú všetky dôležité informácie o násilí páchanom na ženách a o násilí v blízkych vzťahoch. Poradkyne odpovedajú klientkam na základné otázky týkajúce sa sociálnej a právnej pomoci a asistujú ženám pri hľadaní ďalšej účinnej pomoci v mieste ich bydliska a regiónu. Poradkyne sú vyškolené a scitlivené vo všetkých špecifikách práce so ženami zažívajúcimi násilie v partnerských vzťahoch. Sú pripravené poskytnúť pomoc aj tretím osobám, či už rodinným príslušníkom ženy zažívajúcej násilie, prípadne jej kolegom a priateľom.

Poradkyne Národnej linky sú pripravené hovoriť o všetkých formách násilia, ktorému sú ženy a ich deti vystavené. Cieľom poradkýň je spoločne s klientkou minimalizovať riziko a nájsť potrebnú podporu a ochranu, ktorú poskytujú ženám špecializované organizácie a inštitúcie. Poradkyne sú zaviazané dodržiavať dôvernosc všetkých zverených informácií.

Národná linka poskytuje poradenstvo aj ľuďom z okolia žien zažívajúcich násilie v tom, ako môžu podporiť ženu a jej deti. Základné poradenstvo a odporúčanie vhodných krokov a podporných služieb poskytuje Národná linka aj pre ďalšie obe domáceho násilia a ľuďom v krízových situáciách.

Počas trvania projektu poskytla linka služby volajúcim podľa nasledujúcich ukazovateľov:

Ukazovateľ	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Spolu
Počet prichádzajúcich hovorov	3 219	2 527	3 737	3 600	2 678	3 018	34 170
Počet prijatých hovorov	2 625	2 066	2 743	2 466	1 950	2 444	25 746
Podiel prijatých hovorov z celkového počtu hovorov	82%	82%	73%	69%	73%	81%	75%
Počet po prvý raz volajúcich žien zažívajúcich násilie	328	306	420	418	343	416	3 593
Počet klientok, ktoré kontaktovali linku v minulosti	908	308	231	221	224	82	1 974
Počet mužov zažívajúcich násilie		16	14	15	30	30	105
Počet volajúcich "tretích osôb" ohľadom prípadov násilia páchaného na ženách	246	215	243	296	270	286	2 164

*V roku 2023 podporoval činnosť Národnej linky pre ženy zažívajúce násilie NP „Prevencia a eliminácia násilia na ženách“ do júna 2023.